

*FSV - Föreningen Sveriges
Vatten- och Vindkraftskommuner och –Regioner*

VERKSAMHETSRAPPORT 2021/2022

VERKSAMHETSRAPPORT 2021 / 2022

Föreningen Sveriges Vattenkraftskommuner bildades vid ett möte i Östersund den 3 juni 1999. Vid årsstämman år 2015 beslutades om ändring av föreningens namn till Föreningen Sveriges Vattenkraftskommuner och – regioner. Föreningen utvidgades verksamhetsmässigt vid årsstämman den 24 september 2020 till Föreningen Sveriges Vatten- och Vindkraftskommuner och regioner. För närvarande administreras föreningen från Bollnäs, Gävleborgs län.

Föreningen består av 35 medlemmar, 32 primärkommuner och tre regioner. De 32 primärkommunerna hade sammanlagt 462 984 invånare den 31 december år 2021. Antalet invånare i samma kommuner har från den 31 december 2020 ökat med 1406. Medlemsregionerna har 664 943 invånare. (*Källa Folkmängd i riket, län och kommuner 31 december 2021 och befolkningsförändringar 2021*).

Föreningens syfte är att skapa opinion för att vatten- och vindkraftskommunerna och berörda regioner ska få del i det värden vatten- och vindkraftsproduktionen genererar (naturresursåterbäring). Kommunerna och regionerna skall därvid tillförsäkras stabila och förutsägbara intäkter.

Föreningen är partipolitiskt neutral och tar inte ställning för eller emot utbyggnad av vatten- eller vindkraften.

Produktion av el från vatten- och vindkraften m m

Drygt 90% av elproduktionen från vattenkraften kommer från skogslänen. Vindkraften är mera spridd i riket men även den kommer till en helt övervägande del från skogslänen.

De senaste åren, 2010-2021, har produktionen av el från vattenkraften uppgått till i genomsnitt cirka 65 TWh/år (=40-45 % av totala elproduktionen).

År 2021 har elproduktionen varit något högre än år 2020 och avrundat uppgått till 166 TWh (159 TWh 2020) varav knappt 43 % eller 71 TWh från vattenkraften. Den inhemska elförbrukningen har varit något större än 2020 eller 140 TWh år 2021 mot 134 TWh år 2020. Nettoexporten är i stort sett densamma eller 25,6 TWh år 2021 mot 25 TWh år 2020.

Vattenkraft		70,6 TWh 42,6 %
Kärnkraft	51,0	30,8 %
Vindkraft	27,4	16,6 %
Övrigt	16,6	10,0 %

Summa producerat 165,6 TWh

Summa inhemsk förbrukning 140 TWh

Nettoexport 25,6 TWh

Medlemmar

De 35 medlemmarna kommer från länen enligt följande:

Norrbottnen 4	(varav en är Region Norrbotten)
Västerbotten 4	
Västernorrland 2	
Jämtland 8	(varav en är Region Jämtland/Härjedalen)
Gävleborg 4	
Dalarna 8	
Värmland 4	(varav en är Region Värmland)
Halland 1	

De 35 medlemmarna är följande:

Arjeplog, Boden, Gällivare, Region Norrbotten, Malå, Robertsfors, Storuman, Åsele, Sollefteå, Ånge, Berg, Härjedalen, Krokom, Ragunda, Strömsund, Åre, Östersund, Region Jämtland/Härjedalen, Bollnäs, Ljusdal, Ovanåker, Söderhamn, Avesta, Malung-Sälen, Mora, Orsa, Rättvik, Säter, Vansbro, Älvdalen, Hagfors, Sunne Torsby, Region Värmland och Laholm.

Vid årsskiftet 2020/21 lämnade Vilhelmina kommun föreningen och under hösten 2021 tillkom Region Norrbotten som medlem.

Antalet invånare i medlemskommunerna uppgick 2021-12-31 till 462 984 och i medlemsregionerna till 664 943. Antalet invånare i nuvarande medlemskommuner har fr o m 2020-12-31 t o m 2021-12-31 ökat med 1406. I och med att region Norrbotten kom in som medlem och region Jämtland/Härjedalen ökat med 899 invånare och region Värmland ökat med 79 invånare ökade invånarsiffran i medlemsregionerna med drygt 250 000 invånare.

Styrelsen

Styrelsen består av 15 ledamöter och 14 ersättare. Under år 2021/2022 har styrelsen bestått av följande ledamöter och ersättare:

Ordinarie:

Ordförande

Ingvar Persson (m), Bollnäs

Norrbotten

Sead Maglic (svp), Boden

Sten-Åke Nilsson (c), Arjeplog

Västerbotten

Veronika Håkansson (m), Storuman

Roland Gustavsson (kd), Storuman

Västernorrland

Kjell-Åke Sjöström (v), Sollefteå

Torbjörn Karlsson, Ånge

Jämtland

Håkan Larsson (c), Krokom

Jonas Andersson (s), Ragunda, 2e v ordf

Gävleborg

Annelie Wallberg (s), Ljusdal

Björn Mårtensson (c), Ovanåker

Dalarna

Anders Rosell (s), Orsa, 1e v ordf

Gunilla Berglund (c), Avesta

Värmland

Alf Larsson (c), Torsby

Peter Åkerström (or), Hagfors

Ersättare

-

Kenneth Backgård (ns), Boden

Stefan Ovrell (mp) Gällivare

Åke Hantoft (c), Laholm

Nils-Olov Lindfors (c), reg Norrbotten

Kerstin Svensson (m), Sollefteå

Jan Söderström (c), Ånge

Magnus Andersson (c), Östersund

Lennart Skoog (s), Ragunda,

Fredrik Skoglund (s), Bollnäs

John-Erik Jansson (c), Söderhamn

Kurt Podgorski (s), Malung-Sälen

Kjell Tenn (c), Älvdalen

Ola Persson (c), Sunne

Tomas Pettersson (s), Hagfors

Representanter från sex av de åtta partierna i riksdagen, tre lokala partier och en utan partianslutning finns företrädade i styrelsen.

Styrelsens möten 2021/22

Styrelsen har haft åtta sammanträden mellan den ordinarie stämmodtidpunkten i maj 2021 och april 2022. Samtliga möten har varit digitala i Zoom. På grund av pandemin har inga fysiska möten hållits.

Bokslut för år 2021

På grund av att såväl höstmötet för styrelsen som årsstämmomodagarna inte kunde hållas som fysiska möten minskade kostnaderna mot tidigare år. Tillkommit har en kostnad för ny hemsida. Vidare har projektet om intensifierad medlemsvärvning pågått under hela året. Avgifterna har därför inte kunnat sänkas lika mycket som föregående år, men den rörliga delen av serviceavgiften för medlemmarna kunde ändå tillfälligt sänkas med tjugo procent för år 2021. Kostnaderna har uppgått till 321 tusen kronor (tkr) och täcks inte fullt ut av medlems- och serviceavgifterna utan resulterade i ett underskott på drygt sju tusen kronor att jämföras med förra årets överskott på 21 tkr efter skatt. Den på stämman i augusti 2021 antagna budgeten är lagd med ett överskott på drygt nio tkr, varför underskottet mot budget blir cirka 16 tkr, främst beroende på de tillkomna kostnaderna för den nya hemsidan.

Även detta år har en kort verksamhetsberättelse vävt in i bokslutshandlingen. Den mera omfattande beskrivningen av verksamheten görs dock som tidigare i denna verksamhetsrapport, medan den detaljerade ekonomin redovisas i årsbokslutet.

Den löpande administrationen

De administrativa rutiner som för några år sedan arbetades upp med Företagsservice i Bollnäs AB, innehavare Ewa Eriksson Westin, har 2021 hanterats på samma sätt som tidigare.

Hemsidan har under året, som framgått ovan, undergått en total förändring och får nu anses ha betydligt modernare snitt och funktion. Föreningens Facebookgrupp har liksom tidigare i huvudsak skötts av Håkan Larsson.

I likhet med föregående år har presidiet av geografiska skäl även i år hållit sina möten digitalt.

Aktiviteter och bevakningsfrågor 2021/2022

Närmast nedan redovisas ett axplock av det gångna årets beslut, aktiviteter, bevakningsfrågor m m. Coronapandemin har gjort att aktiviteterna i föreningen naturligen varit något färre än ett "normalår", men den digitala mötesformen har succesivt möjliggjort alltfler aktiviteter i föreningen.

1 Utökningen av föreningens verksamhet med vindkraftsfrågan beslutades vid stämman i september 2020 och måste anses innebära den största förändringen i föreningens inriktning sedan bildandet. Mycket under även detta verksamhetsår har därför handlat om hur vindkraftsfrågan, en för övrigt under året mycket omdebatterad fråga, ska kunna inlemmas i föreningens verksamhet på ett bra sätt.

2 Under 2021 ansökte Region Norrbotten, som tredje region, om medlemskap i föreningen. En ansökan som styrelsen en tid sett fram emot och beslutet i styrelsen blev givetvis att bifalla ansökan om medlemskap för

region Norrbotten och att hälsa regionen varmt välkommen som medlem i föreningen

3 Enligt en av punkterna i handlings- och verksamhetsplanen ska en ny plan upprättas för tiden efter stämman år 2022 och ett år framåt. Detta skulle normalt sett gjorts när detta skrivs, april 2022 men på grund av den senarelagda stämman 2021 har detta skjutits upp något. Arbetet beräknas dock vara genomfört innan årets stämma ska genomföras.

4 Ordföranden deltog i november i Hela Sverige Ska Levas höstmöte.

5 Vid styrelsens novembersammanträde 2020 beslutades om ett projekt för intensifierad marknadsföring och föreningens andre vice ordförande Jonas Andersson, Ragunda, utsågs att arbeta inom projektet 2-3 dagar per månad i första hand fram till sammanträdet i april 2021. Projektet har därefter pågått under hela 2021 och har succesivt förlängts och har för närvarande som slutdatum 30 juni 2022. Avrapportering av projektet har skett vid varje styrelsemöte under den gångna verksamhetsperioden.

6 Från och med stämman i september 2020 finns möjlighet för privatpersoner, föreningar och företag att ansluta sig till föreningen som stödmedlemmar. Enstaka privatpersoner har anmält intresse att gå in som medlemmar. Föreningen har dock inte under tiden från stämman vidtagit några särskilda aktiviteter för att värva medlemmar till föreningen. På den nya hemsidan har dock lagts in en flik "Bli medlem" där möjlighet finns för såväl presumtiva kommun- och regionmedlemmar som för stödmedlemmar att anmäla intresse som medlemmar.

7 Den seminariehalvdag i riksdagshuset som sedan några år varit praxis kunde på grund av pandemin i likhet med år 2020 inte heller genomföras år 2021.

8 Föreningen har med ett av andre vice ordföranden formulerat yttrande besvarat remissen på den statliga utredningen SOU 2021:53, En rättssäker vindkraftsprövning. Föreningens svar koncentrerades till utredningsavsnittet om system för ekonomisk ersättning.

9 Föreningen har under såväl år 2020 som 2021 på olika sätt försökt följa det som händer kring direktiv och utredningstillsättning vad avser den skatteutredning som enligt 73-punktsöverenskommelsen ska till. I och med att januariöverenskommelsen får anses ha fallit lär den förutsatta utredningen inte komma till stånd. Däremot är det väl inte helt osannolikt att frågan om en bred skatteöverenskommelse kommer tillbaka i någon skepnad.

10 I december månad kom ett länge eftersträvat genombrott när Dagens Nyheter på en debattsida publicerade en debattartikel författad av föreningens ordförande och undertecknad av presidiet och ordförandena i styrelserna för de tre medlemsregionerna samt av oppositionsledarna i två av dessa regioner. Artikeln rubricerad "Låt skatten på vindkraftverk stanna i glesbygden" fanns även i DN:s webupplaga och gav ett stort antal kommentarer. Artikeln kom senare även att publiceras i flera lokaltidningar i skogslänen.

Energiproducerande kommuner måste få ta del av de värden som skapas där. Låt fastighetsskatten för vind- och vattenkraftverk gå till invånare i glesbygd som drabbas av utbyggnaden, skriver åtta politiker i föreningen Sveriges vatten- och vindkraftskommuner och regioner.

DN
DEBATT
211211

Sverige håller på att bygga om sin energiproduktion mot allt mer miljövänlig och förnybar teknik, det vill säga sol-, vind- och vattenkraft. Men många medborgare och kommuner säger nej till utbyggnad av vindkraft på grund av att man inte får någon ekonomisk ersättning för försämringar av livsmiljön. Effektiviseringar och utbyggnader av vattenkraften stöter på motstånd av samma skäl.

Föreningen Sveriges vatten- och vindkraftskommuner och regioner (FSV) har tidigare enbart arbetat för att en del av vattenkraftens värden ska stanna i kommuner och regioner där värdena uppstår. Men nu har vi beslutat att även arbeta med vindkraftens värden på liknande sätt.

FSV vill få till stånd lagändringar som innebär att vattenkraft ska beskattas kommunalt eller regionalt, medan vindkraft borde beskattas kommunalt. Regionalisering respektive kommunalisering av fastighetsskatten, som i dag går direkt i statens kassa, är föreningens primära mål.

Vindkraftverk, som här sedda från berget Kalahatten i Piteå kommun, borde ge skattepengar till kommuner som drabbas av utbyggnaden, anser artikelförfattarna.

Foto: Helena Landstedt/TT

för något år sedan i genomsnitt hela 1,90 kronor per intjänad hundralapp i landstings- och kommunalskatt. De sju skogslänens befolkning belastas av cirka 7 miljarder kronor mer per år i landstings- och kommunalskatter än motsvarande befolkning genomsnittligt i riket och 11 miljarder kronor mer per år än om de skulle fått skatta enligt Stockholmskommunernas genomsnittliga skattetabeller.

Ingen har hittills påstått att skogslänens befolkning haft någon som helst bättre service för den högre skatten. Snarare är det väl motsatsen som fäskyntar i olika sammanhang.

Föreningen Sveriges vatten- och vindkraftskommuner och regioner kräver därför följande:

- **Regionalisera fastighetsskatten, vattenkraftsanläggningarna på cirka en miljard kronor per år så att den fördelas mellan kommunerna i respektive region.**
- **Kommunalisera fastighetsskatten på vindkraftsanläggningar, som enligt Skatteverket årligen uppgår till mellan 60 och 150 miljoner kronor, så att**

11 Artikeln i DN gav senare följdpubliceringar i form av intervjuer m m och i tidningen Ljusnan intervjuades ordföranden under rubriken "Dags att börja betala tillbaka till Norrland" om föreningens mål att kommuner och regioner som tillhandahåller vattenkraft och vindkraft också måste få ersättning för detta.

12 Mora Tidning och övriga dalatidningar följde upp i en artikel, "Inkomster från elproduktionen ska gynna glesbygden", där förste vice ordföranden intervjuades och betonade att värden från elproduktionen ska återföras till de kommuner där de skapas.

13 Styrelseledamoten Håkan Larsson, Krokom, fick den 20 december in en följdartikel i Östersundsposten "Dags att lära av Norge om värdena från vatten-och vindkraft".

14 Rikspublikationen Altinget publicerade i slutet av januari 2022 en i huvudsak likadan artikel som den i Dagens Nyheter, men med rubriken "Utnyttjandet av mer än halva Sverige måste få ett slut".

15 Ordföranden besökte i januari 2022, tillsammans med Jonas Unger, Basindustririket 2.0, SCAs avgående och tillträdande kommunikationsdirektörer i Sundsvall för erfarenhetsutbyte i vindkraftsfrågor.

16 Ordföranden och andre vice ordföranden samt sekreteraren hade i januari ett digitalt möte med politiker från Dorotea och Vilhelmina. Sju personer från Dorotea och Vilhelmina deltog och de skulle varit flera, men något i tekniken där krånglade så att det blev färre än väntat.

17 Som framgår av föregående avsnitt har hemsidan, www.fsv.nu, under året, undergått en total förändring och får nu anses ha betydligt modernare snitt och funktion.

18 Styrelsen beslutade i mars att ta fram en uppdaterad folder, eftersom den nu fyra-fem år gamla blivit inaktuell främst på grund av att vindkraften nu kommit in som en del i föreningens verksamhet.

19 I samband med diskussionerna kring foldern har även behovet av att ta fram en ny logotyp för föreningen aktualiserats. Via en kontakt med en reklamperson som stöder föreningens verksamhet har andre vice ordföranden fått fram en ny logotyp som mottagits mycket positivt av styrelsen och godkänts där.

20 Namnfrågan har diskuterats, men rekommendationen föreningen fått är att behålla namnet och då i mycket använda förkortningen FSV, som redan tidigare beslutats.

21 Kontakt med övriga regioner om eventuellt medlemskap har skett med region Dalarna, men ännu inte resulterat i medlemskap.

Framåtsikt

Två förutsättningar som påverkar föreningens verksamhet framåt är på kort sikt, i likhet med all verksamhet i samhället, att nya pandemirestriktioner inte kommer och på lite mera lång sikt det faktum att även vindkraften nu ligger inom föreningens verksamhet.

Nu är förhoppningen att stämmodagarna ska kunna hållas som planerat i Ånge den 12-13 maj. Förhoppningsvis ska inte någon alternativ plan för stämman behövas i år. Några större ärenden, liknande frågan om verksamhetsutvidgningen, för stämman att ta ställning till har hittills inte aktualiserats varför årets stämma torde bli av mera traditionell art.

Projektet för intensifierad medlemsvärvning har drivits som allt annat i huvudsak via telefon och digitalt. Just nu går projektet inte på full fart på grund av att valåret gör att annat måste prioriteras för den som engagerats i projektet. Huruvida projektet ska drivas vidare efter den 30 juni finns idag inget beslut om, men det är möjligt att om det som upparbetats under projektet hittills ska kunna resultera i medlemstillskott krävs nog fortsatta åtgärder.

Vindkraftsfrågan är fortfarande mycket het i och med att kommunernas vetorätt mot vindkraftsetableringar ifrågasätts. Samtidigt redovisar allt flera kommuner en inställning som innebär att man är beredda att vägra all vindkraftsetablering i de fall man anser att för stor andel verk hamnar inom

respektive kommuns gränser och detta utan att några rimliga ersättningar stannar kvar i kommunerna eller bygderna där etableringarna sker. FSVs inriktning att skäligen delar av vinsterna från kraftutvinningen ska stanna kvar i berörda bygder, kommuner och regioner torde därmed ha fortsatt högsta aktualitet.

Regeringen har i dagarna lagt fram ett vindkraftspaket som innehåller fyra delar där särskilt delen om kommittédirektiv för en utredning om stärkta incitament till kommuner och lokalsamhällen för utbyggd vindkraft är av största intresse för föreningen. Utredningen ska redovisa senast 31 mars 2023. Regeringen har utsett Ulrika Liljeberg, kommunstyrelsens ordförande (C) i Leksands kommun, till särskild utredare.

Vidare innehåller paketet en proposition om tidigare kommunalt ställningstagande till vindkraft, med förslag som ska tidigarelägga och göra kommunernas vetorätt mer förutsägbar.

Utöver detta innehåller paketet kommittédirektiv för en utredning som effektiviserar regeringens roll som prövningsmyndighet för förvaltningsärenden enligt miljöbalken, bland annat ärenden om havsbaserad vindkraft. Den utredningen ska redovisa senast 30 juni 2023. Regeringen har utsett Eva Östman Johansson, kammarrättsråd och vice ordförande på avdelning på Kammarrätten i Stockholm, till särskild utredare och den fjärde delen i paketet är regeringsuppdrag till Havs- och vattenmyndigheten att utreda konkurrerande vindkraftparker till havs. Myndigheten ska utreda ett system för hur aktörer tilldelas ensamrätt att etablera havsbaserad vindkraft i specifika områden. Myndigheten ska redovisa uppdraget senast 30 november 2022.

Vad utfallet av dessa åtgärder blir återstår att se, men framförallt vad som händer i ersättningsfrågan blir avgörande för hur föreningen kan agera framdeles. Det blir oavsett vad som händer ytterligare en utmaning i att nå kommuner och regioner utanför de sju skogslänen.

Det blir framåt också mycket viktigt att vattenkraftsåterbäringen inte kommer i skymundan på grund av den intensiva debatten om vindkraften. Även om föreningen ser det som givet att ersättningar för kraftutvinningen ska komma lika självklart för vatten- som för vindkraftsutvinningen finns det tecken på att frågan om vattenkraften inte kommer att omfattas av samma återföring som vindkraften kan komma att få.

Sammanfattningsvis kan konstateras att ett antal mycket avgörande beslut är att vänta samt att bevakningen av frågan om ersättningar för vattenkraftsutvinningen blir en fortsatt mycket viktig uppgift för föreningen. Föreningens geografiska verksamhetsområde kommer som tidigare konstaterats att omfatta betydligt mera än skogslänen i och med engagemanget i vindkraftsfrågan.

Avslutning

Det kan liksom förra året mycket glädjande noteras att föreningen nu fått ytterligare en region som medlem i och med att Region Norrbotten blev medlem 2021. En kommun lämnade föreningen beklagligt nog vid årsskiftet 2020/21, men under den nu gångna verksamhetsperioden har ingen lämnat föreningen. Förhoppningsvis kan den intensifierade medlemsvärvningen bära frukt. Med regionerna bakom föreningens arbete bör, som redan noterades i föregående års rapport, tyngden gentemot beslutsfattarna ha ökat betydligt.

Det gångna årens debattinlägg från föreningens sida har uppenbarligen fått ett visst genomslag. Att föreningen nu också har tre regioner som medlemmar innebär en styrka som också kan ha haft betydelse när det för första gången lyckades med att få bästa debattplats med en helsida i Dagens Nyheter debatt. Föreningens påverkansarbete har uppenbarligen gett effekter som visat sig i fler än ett politiskt partis agerande under året. Att ersättningsfrågan nu lyfts fram i statliga utredningar som SOU 2021:53, "En rättssäker vindkraftsprövning", är positivt och känns som ett möjligt resultat av föreningens arbete. Att vindkraftens ifrågasättande ytterligare har aktualiserat frågan om återföring av medel från kraftutvinningen torde ge än mer stöd för föreningens syn på ersättning för kraftutvinningen.

De två föregående årens avslutning av verksamhetsrapporterna har konstaterat att Coronapandemin tagit så stort intresse att det varit svårt att skapa engagemang för föreningens i jämförelse med en pandemi små frågor. Idag kan samma konstaterande göras, men då i jämförelse med ett grymt och hänsynslöst krig inte så långt öster om oss. Vi har dock under året sett ett bredare intresse för de frågor föreningen driver och bland annat tycks flera politiska partier än tidigare ha fått upp frågorna på sina agendor, vilket syns exempelvis i deras ageranden i olika sammanhang. Många samverkande faktorer pekar på att vi kommer närmare och närmare den dag då riksdag och regering måste med konkret handling visa att man förstår allvaret i de frågor föreningen driver. Det är därför av största vikt att föreningen inte ger upp utan istället nu med ytterligare nya starka medlemmar växer sig ännu starkare och skapar den debatt som krävs för att övertyga en majoritet av våra beslutsfattare att vårt land inte får dras isär.

För Föreningen Sveriges Vattenkraftskommuner och regioner

Bollnäs i april 2022

Ingvar Persson

Ordförande

Anders Wikström

sekreterare